

Geçici barınma alanlarında sosyo-demografik ve kültürel yapının etkileri: Hatay, Ovakent Mahallesi

*

Fahriye Yavaşoğlu¹

Kadriye Burcu Yavuz²

Mine Özdemir³

Esin Duygu Döner⁴

Öz

Bu çalışma, 6 Şubat 2023 Kahramanmaraş ve 20 Şubat 2023 Hatay Depremleri sonrası Antakya Ovakent Geçici Barınma Alanı'nda yaşayan afetzedelerin demografik ve kültürel özelliklerine dayalı mekânsal ihtiyaçlarını incelemektedir. Yarı yapılandırılmış derinlemesine görüşmeler ve gözlemler yoluyla elde edilen bulgular, geçici barınma alanlarının ve birimlerinin sosyo-demografik ve kültürel farklılıkları karşılamada yetersiz kaldığını göstermektedir. Bu bağlamda, deprem öncesinde Ovakent Mahallesi'nde ikamet eden ve deprem sonrası aynı bölgede kurulan geçici barınma alanına yerleştirilen Özbek kökenli afetzedelerin özgün ihtiyaçları ile mevcut mekânsal düzenlemeler arasındaki uyumsuzluk ayrıntılı biçimde ele alınmaktadır. Özellikle mahremiyet, geniş aile yapısı, eğitim ve sosyalleşme gibi temel ihtiyaçların standart tip projelerle karşılanamaması, gündelik rutinlere dönüşüm olumsuz etkilemektedir. Çalışma, geçici barınma alanlarının tasarımında kullanıcıların demografik, kültürel ve sosyal gereksinimlerinin dikkate alınması, bu alanların katılımcı yaklaşımlarla iyileştirilmesi ve kalıcı konutların da benzer bir anlayışla planlanması gerektiğini vurgulamaktadır. Bu doğrultuda barınma, sadece fiziksel ihtiyaçların karşılanması olarak değil, kültür, kimlik ve toplumsal bütünleşmenin de gözetildiği bir yaklaşımla ele alınmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Geçici barınma alanları, 6 Şubat 2023 Depremleri, Özbekler, Ovakent Mahallesi, Antakya.

Atıf/Cite

Yavaşoğlu, F., Yavuz, K. B., Özdemir, M., Döner, E. D. (2025). Geçici barınma alanlarında sosyo-demografik ve kültürel yapının etkileri: Hatay, Ovakent Mahallesi. *İdealkent* (48), 511-540. <https://doi.org/10.31198/idealkent.1638376>

¹ Araş. Gör. Dr., Gazi Üniversitesi, Afet Yönetimi ve Deprem Mühendisliği Uygulama ve Araştırma Merkezi, Ankara, Türkiye, ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0771-237X>
E-posta: fahriyeyavasoglu@gazi.edu.tr

² Dr. Öğr. Üyesi, Gazi Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, Şehir ve Bölge Planlama Bölümü, Ankara, Türkiye, ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5309-4520> E-posta: kbucuyavuz@gazi.edu.tr

³ Araş. Gör., Gazi Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, Şehir ve Bölge Planlama Bölümü, Ankara, Türkiye, ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0555-8815> E-posta: mineozdemir@gazi.edu.tr

⁴ Araş. Gör., Gazi Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, Şehir ve Bölge Planlama Bölümü, Ankara, Türkiye, ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7369-9033> E-posta: esinduygudoner@gazi.edu.tr

Effects of sociodemographic and cultural structure in temporary shelter areas: Hatay, Ovakent Neighborhood

*

Fahriye Yavaşoğlu⁵Kadriye Burcu Yavuz⁶Mine Özdemir⁷Esin Duygu Döner⁸

Abstract

This study examines the spatial needs of Uzbek disaster survivors residing in the Ovakent Temporary Housing Area following the February 6, 2023, Kahramanmaraş Earthquakes. Based on semi-structured interviews and field observations, the findings reveal that temporary housing areas and individual housing units often fail to accommodate the residents' socio-demographic and cultural needs. Standardized designs inadequately address requirements related to privacy, extended family structures, education, and opportunities for social interaction, hindering residents' ability to resume daily life. This study underscores the importance of planning temporary housing that reflects user needs, incorporates participatory methods, and applies these insights to the design of permanent settlements. Effective temporary housing must respond not only to physical necessities but also to residents' cultural identity, social cohesion, and sense of belonging.

Keywords Temporary housing areas, 6 February 2023 Earthquakes, Uzbeks, Ovakent Neighborhood, Antakya.

⁵ Res. Asst. Dr., Gazi University, Disaster Management and Earthquake Engineering Application and Research Center, Ankara, Türkiye, ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0771-237X>
E-mail: fahriyeyavasoglu@gazi.edu.tr

⁶ Asst. Prof., Gazi University, Faculty of Architecture, Department of City and Regional Planning, Ankara, Türkiye, ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5309-4520> E-mail: kburcuyavuz@gazi.edu.tr

⁷ Res. Asst. Gazi University, Faculty of Architecture, Department of City and Regional Planning, Ankara, Türkiye, ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0555-8815> E-mail: mineozdemir@gazi.edu.tr

⁸ Res. Asst. Gazi University, Faculty of Architecture, Department of City and Regional Planning, Ankara, Türkiye, ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7369-9033> E-mail: esinduygudoner@gazi.edu.tr

Giriş

Geçici barınma alanlarında yaşam süresinin uzun olması ve ihtiyaçların karşılanmasındaki kısıtlılıklar, bireylerin gündelik hayat rutinlerine devam edebilmesini ve afet sonrası iyileşme süreçlerini olumsuz etkileyebilir. Gündelik rutinelere dönülmesi, bireylerin afet öncesi tüketim alışkanlıklarını sürdürme eğilimlerini de artırmaktadır. Bu alışkanlıklar temel olarak demografik, kültürel, sosyal ve ekonomik özelliklere göre farklılaşmaktadır. Dolayısıyla mekân ve elektrik, su, doğalgaz gibi kentsel teknik altyapıyı kullanma eğilimleri de bu alışkanlıklara göre farklılık gösterebilir. Ancak, barınma ihtiyacının acil olarak karşılanmasının öncelik taşıması, kamu kaynaklarının sınırlı olması ve zaman kısıtları, özellikle akut dönemde kurulan geçici barınma alanlarının ve birimlerinin tek tip projeler şeklinde inşa edilmesini zorunlu kılabilir. Bu durum geçici barınma alanlarının, afet bölgesindeki topoğrafya ve iklim özellikleri ile afetzedelerin demografik, kültürel, ekonomik vb. özelliklerindeki farklılıklara bağlı ihtiyaçlarını karşılanmasında yetersiz kalmasına neden olmaktadır.

Geçici barınma temelde üç aşamaya ayrılmaktadır: barınma (sheltering), geçici konut (temporary housing), kalıcı konut (permanent housing) (FEMA, 2020). Quarantelli (1991) ise geçici barınma alanlarını dört evrede ele almaktadır: acil barınma (emergency sheltering), geçici barınma (temporary sheltering), geçici konut ve kalıcı konut. Acil barınma, afetin meydana gelmesi ile birkaç saat veya birkaç gece gibi zaman diliminde kullanılan barınak olanaklarını içermektedir. Planlı kurgulanmış olmayabileceği de öngörülen geçici barınma seçenekleri kısa süreli barınmaları içermektedir. Geçici konut alanları ise, planlı kurgulanan ve kalıcı konutlara geçilene kadar birkaç ay süreli barınmanın sağlandığı alanlardır. Son olarak kalıcı konut, hasar gören yapıların onarımı veya yeni konut alanlarının inşa edilmesi ile oluşturulan yapıları ifade etmektedir. Geçici konut ve kalıcı konut alanları, afetzedelerin gündelik rutinlerini yeniden kurabildiği alanlar olarak öngörülmektedir. Ancak bu tipoloji, tüm hanelerin veya tüm afet süreçlerinde takip edilmesi beklenen doğrusal bir ilerleme olarak düşünüldüğünde gerçekçi değildir. İnsanlar ve devletler, farklı ihtiyaçlar ve koşullar nedeniyle bu sırayı takip edemeyebilir (Quarantelli, 1991). Tipolojide tanımlanan birimlerdeki barınma süreleri farklılık gösterebilir. Örneğin, barınaklarda ortalama 6-11 ay kalması planlanan 2010 Haiti depreminden etkilenen insanlar, depremden 7 yıl sonra hala geçici barınaklarda yaşıyordu (Rahill vd., 2014; Özge, 2019, s. 99). Dolayısıyla

bazı haneler Quarentelli'nin (1991) aşamalarını atlayabilirken, bazıları için geçici barınaklar kalıcı hale gelebilmektedir (Peacock vd., 2018). Afetin boyutunun ve yönetsel karmaşıklığının artması, barınma yerleri ve türlerinin artmasına, aynı zamanda barınanların sayısının yüksek olmasına neden olmaktadır. Bu gibi durumlar, kalıcı konuta geçme aşamasının uzamasına neden olabilmektedir (FEMA, 2009, s. 6). Dolayısıyla her bir afet için öznel koşullar söz konusudur ve geçici barınma alanlarındaki ortalama yaşam süresi olarak belirli bir zaman aralığı tanımlanması mümkün değildir. Bu nedenle, geçici barınma sürecinde olası kullanıcıların ihtiyaçlarının karşılanması iyileşme sürecinin kesintiye uğramaması için önemlidir.

Geçici barınma alanlarının planlanmasına ilişkin uluslararası ve ulusal standartlarda yer seçimi, birim büyüklüğü, yaklaşma ve çekme mesafeleri ve donatılar gibi temel unsurlar yer almaktadır (UNHCR, 2007; Sphere Association, 2018; AFAD, 2015; TMMOB Şehir Plancıları Odası, 2023). Standartlar, ortalama insani yaşam koşullarının sunulması ve barınma sorunun hızlı çözülebilmesini sağlayan önemli rehberleri oluşturur. Ancak yere özgü olan iklim, peyzaj ve kültürel koşullar bu standartlar arasında bulunmamaktadır. Fiziksel mekân ve konum, yalnızca ekonomik hayatla değil aynı zamanda tarih, kültür, topluluk, aile, maneviyat ve daha fazlasıyla ilişkilidir (IRP, 2010, s.32). Geçici barınma birimleri (konteyner, prefabrik vb.), basit bir fiziksel yapı olarak geliştirilmemeli; kullanıcıların sosyal olarak bütünleşmiş hissetmelerini ve insanların güvenli ve onurlu bir yaşam sürdürebileceği alanlar sağlamalıdır (IFRC, RCS, 2013). Barınma birimleri standartları, kullanıcıların mahremiyeti ve güvenliği dikkate alınarak belirlenmelidir. Ayrıca kullanıcıların daha fazla mahremiyet elde etmek için barınaklara alan ekleme olanağı sunan tasarım esnekliği sunulmalıdır (IOM, 2012). Buna ek olarak, geçici barınma çözümleri, kullanıcıların geleneksel değerleri, inançları, aile büyüklükleri, cinsiyet kapsayıcılığı ve yerel mimari biçimlerine uygun olmalıdır. Geçici barınma alanlarını planlarken fiziksel çevre özellikleri, iklim özellikleri, muhtemel kullanıcıların istek ve ihtiyaçları gibi faktörler dikkate alınmalıdır. Aksi durumda, afetzedeleri etkileyen çevresel, ekonomik, teknik ve sosyokültürel sorunlara neden olabilmektedir (Bashawri vd., 2014).

Geçici barınma yaklaşımları, tasarım detayları ve tipolojileri; bölgeler, ülkeler ve hatta aynı ülke içerisindeki farklı etnik gruplar arasında farklılık göstermektedir (IOM, 2012). Bu durum, geçici barınma uygulamalarında yerel ve kültürel özelliklerin önemine dikkat çekmektedir. Bu bağlamda, afet yönetimi ve insani yardımın yerelleştirilmesine ilişkin güncel

politika tartışmaları, müdahalelerin yerel kültür, tarih ve geleneklerle ne ölçüde uyumlu olduğunu değerlendirmeye odaklanmaktadır (Revees, 2024; Haines, 2024; Hirino ve Nurdin, 2024). Afet araştırmaları, yereldeki bilginin kullanılmasının afetten etkilenen insanlara yönelik hizmet sunumunun etkinliğini artırdığını ve iyileşme süreçlerini olumlu yönde desteklediğini ortaya koymaktadır. Yereldeki bilgiler, insanlar arasındaki ilişkileri daha geniş ve derin bir bağlama oturtarak, yardım faaliyetlerinin daha uygun ve etkili biçimde gerçekleştirilmesini mümkün kılmaktadır (Hirino ve Nurdin, 2024). Toplumun tüm bileşenlerinin planlama ve uygulama süreçlerine dâhil edilmesi, olası hataların önüne geçilmesini sağlamaktadır. Toplum düzeni ve işleyişinde yapılacak herhangi bir değişikliğin ihtiyaçlar üzerindeki etkisini en doğru şekilde değerlendirebilecek olan, yine toplumun kendisidir (IRP, 2010). Bu nedenle, plancılar geçici konut seçeneklerinin kullanıcı ihtiyaçlarını karşılamasını, halkın katılımı yoluyla sağlamalıdır. Geçici barınma alanlarının ve birimlerinin, zaman içinde farklılaşan ihtiyaçlara yanıt verebilecek şekilde esnek ve uyarlanabilir olması gerekmektedir. Bu da, değişen koşullara göre alanların yeniden düzenlenebilmesini mümkün kılar. Dolayısıyla, kullanıcı ihtiyaçlarının belirlenmesi ve afetten etkilenen topluluk üyelerinin karar alma süreçlerine etkin biçimde katılımının sağlanması büyük önem taşımaktadır (Pezzica vd. 2021). Afetzedelerin, hem kurtarma sürecine hem de geçici barınma alanlarına ilişkin karar alma mekanizmalarına katılımı, afetin yarattığı olumsuz etkilerin azaltılmasına katkı sağlayabilir. Bu süreçte, afete maruz kalan bireylerin iletişim kapasitelerini artırmak amacıyla sosyal ağların güçlendirilmesi önemlidir. Sosyal ağların geliştirilmesi için; televizyon, radyo, internet, cep telefonu, gazete, broşür, poster, bilgi paketleri, yerel komiteler, atölye çalışmaları ve eğitim programları gibi çeşitli iletişim araçlarından faydalanılabilir (IOM, 2012).

Afetin niteliği ve büyüklüğü, geçici barınma ihtiyacının boyutunu, kapsamını, ölçeğini, yardımın süresini, aynı zamanda bu alanlardaki barınma süresinin uzunluğunu belirler (FEMA, 2020, ss.6-9; 2020). 6 Şubat 2023'te Kahramanmaraş ve 20 Şubat 2023'te Hatay merkezli meydana gelen depremler, Türkiye'nin Güneydoğusundaki on bir ili etkilemiştir. 31 Aralık 2022 itibarıyla bölgede yaşayan 14 milyon kişi depremle doğrudan etkilenmiştir. Etkilenen nüfus, ülke nüfusunun %16'sını oluşturmaktadır. Resmi rakamlara göre depremler sonucunda 50.783 kişi hayatını kaybetmiş, 115.353 kişi yaralanmış, 37.984 bina yıkılmıştır (AFAD, 2023).

Çalışma alanının bulunduğu Hatay, depremde en şiddetli şekilde etkilenen il olmuştur. Deprem bölgesindeki ağır hasarlı veya yıkılan binaların %42'sinin Hatay'da yer aldığı saptanmıştır (Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Geliştirme Müdürlüğü, 2023). Çalışma alanı olan Ovakent mahallesinde mevcut yapı stoğunun %71'inin yıkılacağı tespit edilmiştir (Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, 2023, Antakya kent bütünü yapı bazında hasar tespiti verilerinden faydalanılarak yazarlar tarafından hesaplanmıştır). Türkiye'de bölgesel yıkıma neden olan 2023 Depremleri, önemli bir barınma sorununu ortaya çıkarmıştır. Bununla birlikte, afetten etkilenen alanın ve nüfusun büyük olması kalıcı konutlara geçiş sürecini uzatmış ve geçici barınma alanlarındaki ikamet süresinin artmasına neden olmuştur. Bu durum, orta vadeli dönemde afetzedelerin barınma ihtiyaçlarının barınakların sağlanması şeklinde karşılanmasına yol açarak iyileşme sürecinde olumsuz etkiler yaratmaktadır. Buna ek olarak, geçici barınma konusunda sunulan hizmetlerin etkinliğinin azalmasına ve maliyetlerin artmasına neden olmaktadır. Dolayısıyla, afetzede ihtiyaçlarının karşılanması için geçici barınma alanları ve birimlerinin sosyo-demografik ve kültürel yapıya uygun olarak planlanması öncelik olmalıdır. Mümkün olmadığı durumlarda, kullanıcı ihtiyaçlarının karşılanması için, takip eden dönemlerde iyileştirme ve uyum programlarının yapılması gerekmektedir. Bu kapsamda araştırmanın amacı, Antakya Ovakent Geçici Barınma Alanında yaşayan afetzedelerin barınma ihtiyaçlarının demografik ve kültürel yapı özellikleri çerçevesinde, alan ve birim ölçeğinde tespit edilmesi olarak belirlenmiştir. Çalışma alanında yaşayan afetzedelerin büyük çoğunluğu, Türkiye'ye 1982 yılında Afganistan'dan göç eden Özbek asıllı ailelerdir. Deprem öncesinde Ovakent Mahallesinde yaşayan Özbek topluluk, sosyo-demografik, kültürel ve sosyal açıdan kendine özgü dinamiklere sahiptir. Topluluğun söz konusu farklı özellikleri, topluluk üyesi bireylerin mekânsal ihtiyaçları ve mekân kullanımı alışkanlıklarını belirlemektedir.

Bu çalışmayla, geçici barınma alanlarında demografik ve kültürel özellikler nedeniyle karşılaşılan sorunların belirlenmesi ve tip projelerin çeşitlendirilmesinde yol gösterici ilkelerin geliştirilmesine olanak sağlayan bulguların belirlenmesi hedeflenmiştir. Araştırma soruları ise farklı sosyo-demografik veya farklı sosyo-kültürel özelliklere sahip afetzedelerin temel ihtiyaçlarının karşılanmasında yaşadıkları sorunların çözü-

müne, afet sonrası geçici barınma alanlarının mekânsal dizilim örüntüsüne, birim özelliklerine, afetzedelerin alan içerisine yerleştirilmesinde dikkat edilmesi gereken kriterlere odaklanmaktadır.

Yöntem

Araştırmanın yöntemi, yarı-yapılandırılmış derinlemesine görüşmeler ve gözlemlerden oluşmakta olup, 27 Nisan 2023 tarihinde Gazi Üniversitesi'nden etik kurul onayı alınarak gerçekleştirilmiştir. Gözlemler, yapılandırılmamış ve yapılandırılmış gözlemler olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Yapılandırılmamış gözlemlerle alanların yapı çevre özellikleri ve yaşayanların yoğun olarak kullandıkları alanlar saptanmıştır. Ovakent Mahallesi, Çadır kentte ve konteyner kentte ayrı ayrı yapılan gözlemlerde birim, küme, mahalle ve alan ölçeğindeki mekânsal örüntüleri tespit etmek üzerine gözlemler gerçekleştirilmiştir. Yapılandırılmamış gözlemler, her bir alan için 4 araştırmacı tarafından yapılmıştır ve eskizler aracılığıyla ifade edilmiştir (n=12). Yalnızca konteyner kentte yapılan yapılandırılmış gözlem ile Lefebvre'nin (1992; 2004) geliştirdiği ritimanaliz kavramı çerçevesinde insanların gündelik hayatları içerisindeki hareketliliği gözlemlenmiştir. Yapılandırılmış gözlemler, hafta içi ve hafta sonu sabah ve akşam (n=4) zamana bağlı olarak yapılmıştır. Gözlemler sonucunda, mahallenin mevcut durumu, barınma birimlerinin ve alanlarının yapısı, sosyal dinamikler, toplulukların gündelik hayat rutinleri ve etkileşimleri saptanmıştır.

Derinlemesine görüşmeler; yapılandırılmamış ve yarı yapılandırılmış olarak ikiye ayrılmaktadır. Yapılandırılmamış derinlemesine görüşme, 3 katılımcıyla Ovakent mahallesi yerleşimin alanı teknik gezisi kapsamında yapılmıştır ve tek görüşmedir. Yarı-yapılandırılmış derinlemesine görüşmeler, 13 hanehalkı ve 6 görevli ile konteyner kent yerleşkesinde yapılmıştır. Hanehalkı görüşmelerinde; katılımcıların hanehalkı bilgilerini de ele alacak şekilde demografik bilgiler, deprem-konteyner kent arasındaki süreç deneyimi, gündelik hayat ve aktiviteler, konteyner kentte karşılaşılan sorunlar, temel ihtiyaçlar, mekânsal ve alansal ihtiyaçlar, yaşam koşulları sorgulanmıştır. Görevli görüşmelerinde; demografik bilgiler, deprem-geçici barınma alanı arasındaki süreç deneyimleri, görev süresi ve bilgisi, barınma koşulları, hizmet sunumu ve deneyimler kapsamında görev aldığı konteyner kent hakkında detaylı bilgiler sorgulanmıştır. Barınma alanında yaşayanların ilettiği görüşme verileri, NVivo 14 yazılımı

kullanılarak analiz edilmiştir. Sonuç olarak, alan ve birim tasarımı/planlanması, gündelik hayat, beslenme, ulaşım, eğitim ve sağlık konularını içeren bulgular saptanmıştır. Görevli görüşmelerinde, hanehalkı görüşmelerinde alınan bilgilerin güvenilirliğinin test edilmesi ve çapraz bir sorulama yapılması amaçlanmıştır. Bu kapsamda özellikle alan yönetiminde görevli Özbek asıllı görüşmecilerin ilettiği verilerin sosyo-kültürel ve demografik yapının anlaşılmasında önemli katkıları olmuştur.

Sınırlılıklar

Saha çalışması sırasında, görüşmeler gündüz yapıldığı için hanehalkı araştırması için erkek katılımcı bulmakta güçlük yaşanmıştır.

Dil engeli nedeniyle yalnızca bir Suriyeli hane ile görüşme yapılabilmektedir. Türkçe bilmeyip yalnızca Arapça konuşan Antakyalı ve Suriyeli hanelerle görüşme yapılamamıştır. Özbek Türkleri, Türkçe konuştuğu için herhangi bir dil sorunu yaşanmamıştır.

Alan Araştırmasının Özgün Durumları

Katılımcıların afetzede olması, psikolojik durumlarının hassasiyetini artırmıştır. Bu nedenle, afetzedelerin aktarmak istedikleri deneyimlerin keşintiyi uğramaması adına görüşmeler dikkatli ve kesintisiz bir şekilde gerçekleştirilmiştir. Yarı yapılandırılmış görüşmenin çerçeve soruları, katılımcının aktarmak istediği iletilerin akışına göre yönlendirilmiştir.

Görüşmeler, konteyner önlerinde ve konteynerler arasında oluşturulan sokaklarda ve nadiren konteynerlerin içerisinde gerçekleştirilmiştir. Kamusal alanda gerçekleştirilen görüşmelere sokakta bulunan diğer afetzedelerin de başlangıçta dinleyici olarak katıldıkları, bir süre sonra görüşme sorularını ayrıca kendilerinin de yanıtladığı ve not edilmesini istedikleri gözlemlenmiştir. Bu gibi durumlarda araştırmacılar, çevreden gelen katılımcıların yanıtlarını da not ederek aynı görüşme formunda farklı konuşmacı şeklinde transkript ederek analize dahil etmiştir.

Barınma alanında yaşayan afetzedelerin psikolojik durumlarının hassasiyeti, kamusal alanda yapılan görüşmelere katılım istekleri, tek uyrukla yapılacak bir araştırmanın ayrıcalık olarak nitelendirilebileceği ve toplumsal gerginliğe neden olma ihtimalleri göz önünde bulundurularak araştırma örneklemini farklı uyruklu katılımcıları kapsayacak şekilde Ovakent Geçici Barınma Alanı olarak kurgulanmıştır. Bu veri yapısı, farklı uyruklu katılımcıların mekansal ihtiyaçlarının benzediği-ayrıştığı durumların saptanmasını ve karşılaştırma yapılmasını mümkün kılmıştır.

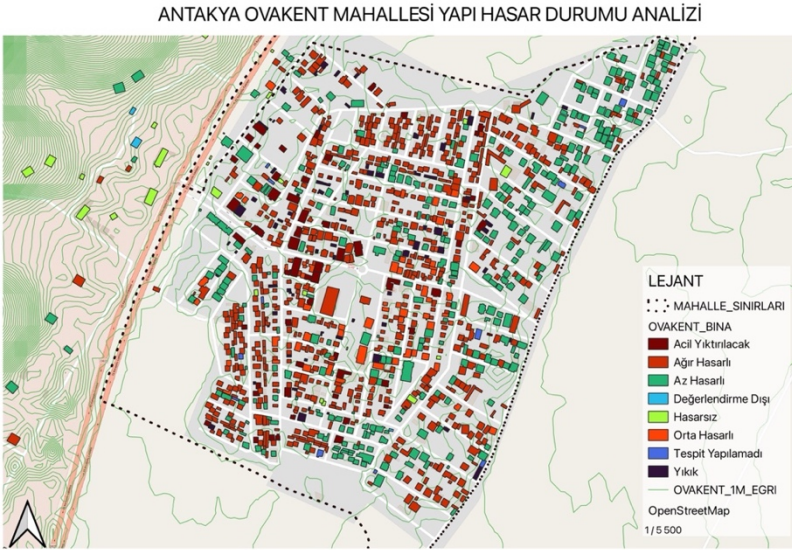
Çerçeve sorularında yer alan ‘nerelisiniz?’ sorusunun yanıtı olarak bireylerin kendini Özbek, Türk, Antakyalı ve Suriyeli olarak tanımladıkları tespit edilmiştir. Bu yanıt kimlik ve aidiyet hissettikleri kültür ile ilişkili olması nedeniyle değiştirilmeden çalışmada uyruk olarak değerlendirilmiştir.

Veri

Araştırmada kullanılan veriler, saha çalışması kapsamında yarı yapılandırılmış derinlemesine görüşmeler ve gözlemler yoluyla elde edilmiştir. Veri seti, derinlemesine görüşme notlarının deşifresi, gözlem notları ve gözlemler sırasında yapılan mekânsal analiz eskizlerinden oluşmaktadır.

Örneklem

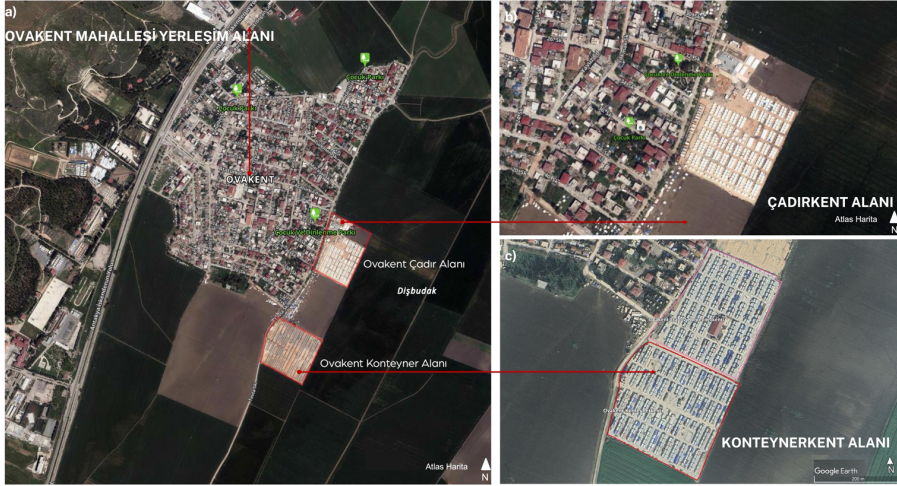
Çalışmanın mekânsal örnekleme, Antakya Ovakent Mahallesi ve Ovakent geçici barınma alanlarıdır (Harita 1, Şekil 1). Antakya ilçesine bağlı bir mahalle statüsünde olan örneklem, ilçe merkezine 18 km uzaklıktadır. 2023 depremleri mahalledeki yapı stoğunu önemli ölçüde etkilemiştir (Harita 1).

Harita 1. Antakya, Ovakent Mahallesi 2023 yılı Yapı Hasar Durumu (Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, 2023, Antakya kent bütünü yapı bazında hasar tespiti verilerinden faydalanılarak yazarlar tarafından hazırlanmıştır.)

1362 adet yapı bulunan mahallede, yıkık (77), acil yıktırılacak (66), ağır hasarlı (743), orta hasarlı (64), değerlendirme dışı (6), tespit yapılamayan (12) olmak üzere toplam 968 adet yapının yıkılacağı saptanmıştır (Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, 2023, Antakya kent bütünü yapı bazında hasar tespiti verilerinden faydalanılarak yazarlar tarafından hesaplanmıştır).

2018 yılından sonra nüfusu azalan Ovakent Mahallesinin Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) 2022 yılı ADNKS verilerine göre nüfusu 7349 kişidir. Mahallenin ilk sakinleri, 1982 yılında Afganistan'dan getirilen ve 172 aileden oluşan (789 kişi) Özbek Türkleri ve heyelan riski nedeniyle Belen ilçesi Kömürçukuru mahallesinden getirilen 150 hanedir (Dikmen vd, 2019). Akrabalık ve tanışıklık üzerinden kurulan bağlar ile Özbek asıllı göçmen nüfus takip eden yıllarda da mahalleye gelmeye devam etmiştir (Yavuz vd., 2024, s.55). Deprem sonrası mahallelerinden uzaklaşmak istemeyen Ovakent nüfusu, mahallelerinin hemen güney doğusunda bulunan tarım arazilerinde önce AFAD çadırlarına yerleştirilmiş, ardından yine mahallenin doğusunda, çadırların güneyinde bulunan AFAD konteynerlerine yerleştirilmiştir (Şekil 1).

Şekil 1. Ovakent Mahallesi Çalışma Alanı. A) Ovakent Mahallesi, b) Çadır Alanı, c) Konteyner Alanı (Atlas Harita ve Google Earth Pro uydu görüntüleri kullanılarak yazarlar tarafından hazırlanmıştır.)

Alan araştırması sırasında, Şekil 1'de görülen çadır alanının söndürülme aşamasında olduğu, çadır ve konteyner alanı arasındaki bölgenin ise düzensiz bir şekilde yerleştirilmiş bireysel çadırlardan oluştuğu belirtilmelidir.

Bulgular

Bulgular sosyo-demografik ve kültürel yapı, mekân kullanımı ve mekânsal ihtiyaçlar ve mekânsal ihtiyaçların sosyo-demografik ve kültürel yapı ile ilişkisi başlıkları altında değerlendirilmiştir. Sosyo-demografik ve kültürel yapıya ilişkin bulgular, literatür taraması, yapılandırılmamış gözlemler, konut tipolojisi incelemesi ve mahalle teknik gezisi kapsamında Özbek göçmenlerle yapılan yapılandırılmamış derinlemesine görüşmelere dayanmaktadır. Katılımcılara ait demografik bilgiler Tablo 1'de gösterilmektedir.

Tablo 1: Yapılandırılmamış derinlemesine görüşme katılımcılarının demografik bilgileri

Görüşme kodu	Cinsiyet	Yaş	Eğitim durumu	Uyruk
Görüşme 9.1	Erkek	30	Lisans	Türk
Görüşme 9.2	Erkek	65+	Ortaokul	Özbek
Görüşme 9.3	Erkek	43	Lisans	Özbek

Mekân kullanımı ve mekânsal ihtiyaçlar başlığında ele alınan; çadır alanına ilişkin bulgular, yapılandırılmamış gözlemlere; konteyner alanına ilişkin bulgular, yapılandırılmamış ve yapılandırılmış gözlemler ile yarı yapılandırılmış derinlemesine görüşmelere dayanmaktadır. Görüşme yapılan katılımcılara ait demografik bilgiler Tablo 2 ve 3'te gösterilmektedir.

Tablo 2. Geçici barınma alanında yaşayan katılımcıların demografik bilgileri

Görüşme kodu	Cinsiyet	Yaş	Eğitim durumu	Uyruk
Görüşme 1.1	Kadın	37	İlkokul	Özbek
Görüşme 2.1	Erkek	70	İlkokul	Türk
Görüşme 2.2	Erkek	42	İlkokul	Türk
Görüşme 2.3	Kadın	40	İlkokul	Türk
Görüşme 2.4	Kadın	38	Ortaokul	Suriyeli
Görüşme 3.1	Kadın	33	İlkokul	Özbek
Görüşme 4.1	Kadın	37	Ortaokul	Antakyalı
Görüşme 4.2	Erkek	46	Ortaokul	Antakyalı
Görüşme 5.1	Kadın	23	İlkokul	Özbek

Görüşme 5.2	Erkek	27	İlkokul	Özbek
Görüşme 6.1	Kadın	38	İlkokul	Özbek
Görüşme 7.1	Kadın	30	İlkokul	Özbek
Görüşme 8.1	Kadın	65+	Okuma yazma bil-miyor	Antakyalı

Tablo 3. Görevli görüşmeleri katılımcılarının demografik bilgileri

Görüşme kodu	Cinsiyet	Yaş	Eğitim durumu	Uyruk
Görüşme 10.1	Erkek	30	Lisans	Türk
Görüşme 11.1	Erkek	27	Lisans	Türk
Görüşme 12.1	Kadın	28	Lisans	Türk
Görüşme 13.1	Erkek	47	Lisans	Türk
Görüşme 13.2	Erkek	43	Lisans	Özbek
Görüşme 13.3	Erkek	45	Lisans	Özbek

Saha çalışması esnasında 499 konteyner bulunan barınma alanında, alanda kamusal hizmetlerin sunumunda görevli olan Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD) (1 kişi), Millî Eğitim Bakanlığı (MEB) (3 kişi), Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı (2 kişi), Toplum Yararına Programlar (TYP) (11 kişi), Türk Eğitim Gönüllüleri Vakfı (TEGV) (2 kişi) çalışanlarının aynı zamanda çadır yerleşim alanında da görev yaptığı saptanmıştır. Bakanlık çalışanları ile saha çalışması sırasında alanda olmamaları nedeniyle görüşme yapılamamıştır.

Sosyo-demografik ve kültürel yapı

2022 yılı nüfusu 7349 kişi olan mahallede eğitim seviyesi düşüktür. İleri yaşta olan Afganistan doğumlu Özbek asıllı kişilerin çoğunun Ovakent'te açılan kurslarda okuma ve yazmayı öğrendiği bilinmektedir. 50 yaş üzeri göçmenlerde okur-yazar sayısı azdır ve eğitim seviyesi düşüktür. Türkiye'de doğan ve 07-35 yaş aralığında kalan bireylerin çoğu ilkokul ve bir kısmı da ortaokul mezunudur (Dikmen vd., 2019).

Genç ve orta yaştaki bireylerin oluşturduğu ailelerde çekirdek aile yapısı yaygındır ve patriyarkal aile düzeni korunmaktadır (Yavuz vd., 2023, s.8). Baba soyundan/boyundan olan akraba evlilikleri yaygındır. Görüşmecilerden biri, bu durumu şu şekilde ifade etmiştir:

‘Kendi içimizde evleniyoruz. Dışarıya kız alıp veremiyoruz. Alınca bir daha topluma giremiyorsunuz.’, ‘5 farklı kabile var. Afganistan’da o yüzden hiç düzelmıyor. Burada çok kalabalık 4 kabile var. Mesela onlar kendi aralarında kız vermezler. Irkçılık var.’ (Görüşme 13.2).

Ovakent nüfusunun, %30’a yakın bölümünün ticaret, %40’a yakınının ev ya da atölye tipi üretimle geçindiği ve tarım ve hayvancılığın payının ise %8 kadar olduğu bilinmektedir (Çetin vd., 2015). Ticari faaliyetler içerisinde dokumacılık, dericilik ve konfeksiyon ürün üretimi baskındır. Üretim, çoğunlukla ev tipi sanayi üretimi şeklinde kadın emeğine, atölye tipi üretim şeklinde ise erkek iş gücüne dayalı imalat faaliyetlerinden oluşmaktadır (Yavuz vd., 2023:9). Kadın katılımcıların görüşmelerde belirttikleri ifadelerle göre, kadınların ekonomik yaşama kısıtlı katılımlarının olduğu ve bu katılımın da mekânsal olarak konut ile sınırlı kaldığı anlaşılmıştır. 1982 yılında Türkiye’ye göçen katılımcı (Görüşme 9.2), ilk göçmenlere hane başına on dönüm arazi ve bir ev verildiğini belirtmiştir. Bu alanlarda çiftlik/küçük aile işletmelerince yapılan tarımsal üretim günümüze kadar devam etmiştir. Buna ek olarak, Türkiye’ye göç ettikten sonra, farklı iş alanlarında kendi atölye ve işletmelerini açan Afganistan kökenli göçmenlerin ekonomik faaliyetlerinin arttığı bilinmektedir. Alan araştırması kapsamında hem üretim hem de ürün ticaretinde kayıt dışılık olduğu tespit edilmiştir. Katılımcılardan birinin ifadesiyle:

‘İkametgâh en büyük sorun. İkametgâhla her yerde resmi olarak çalışabiliyorsun. İkametgâh olmayınca kaçak yaşıyorsun hem de topluma da uyum sağlayamıyorsun. En büyük sıkıntımız bu.’ (Görüşme 13.2).

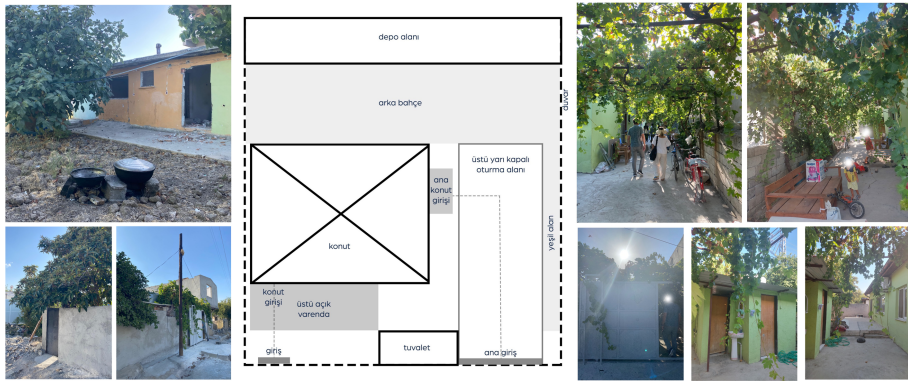
Bu ifadeden de anlaşıldığı üzere kayıt dışı olma durumları, Özbek topluluğun hem ekonomik hem de toplumsal hayata uyum sorunu yaşamalarının temel nedenlerinden biridir.

Mekan kullanımı ve mekânsal ihtiyaçlar

Mekânsal ihtiyaçlar, temel olarak çadır ve konteyner yerleşimlerinden oluşan Ovakent geçici barınma alanları üzerinden tespit edilmiştir. Ancak Özbek afetzedelerin barınma alanlarında karşılaştıkları sorunlar ve görüşmelerde belirttikleri ihtiyaçların yapısı, mekânsal kullanım alışkanlıklarının tespit edilmesini gerektirmiştir. Bu noktada, Ovakent mahallesi yerleşim yerinde deprem öncesi konut birimlerinin yapısı ve kamusal alan kullanımları incelenerek aşağıdaki bulgular saptanmıştır.

Ovakent Mahallesi Yerleşim Alanı

Gözlemlerde, mahallede bahçeli müstakil konut tipolojisinin yaygın olduğu saptanmıştır. Alan kullanımları ve yapı bölümlendirmesinin incelenmesi amacıyla geleneksel Özbek konutlarından birinde detaylı gözlem yapılmıştır (Şekil 2). İncelenen konut örneğinde kültürel özelliklere bağlı mekânsal farklılıklar olduğu saptanmıştır. Saptanan farklılıkların mahalledeki aynı tipolojideki yapılarda da olduğu alan incelemesinde gözlemlenmiştir.

Şekil 2. Ovakent Mahallesindeki Geleneksel Özbek Evi Örneği (Kaynak: yazarlar)

Sokağa cephe alan iki ana giriş ve ana girişi karşılayan konutun farklı cephelerinde farklı iki konut girişi bulunmaktadır. Konutun giriş kapılarının açıldığı odaların da cinsiyete bağlı olarak kullanıldığı konut sahibi tarafından özellikle belirtilmiştir. Kadın ve erkek kullanımlarının hane girişinden başlayan bu şekilde ayrışması, kapalı toplum yapısının yaşam alanına önemli bir yansımasıdır. Ön ve yan bahçe, hanehalkının yoğun olarak kullandıkları alanlardır. Arka bahçede tandır ve odun ocağı bulunmaktadır. Konut dışında çözümlenen diğer bir birim ise banyo ve tuvalet kullanımıdır. Son olarak, konut etrafında bahçe duvarlarının olduğu ve insan boyunu aştığı tespit edilmiştir. Konutun sahibi olan katılımcı (Görüşme 9.3), bu durumu şu şekilde açıklamıştır:

‘Herkesin sınırı böyle duvarlarla çevrilmişti, depremde hep yıkıldı. Yaşam alanı avlunun içinde. Komşuları görmeyeceğiz yani kimse kimseyi görmeyecek.’

Aynı katılımcı hane içindeki mahrem bölümünün yapısına göre ikinci banyo ve tuvalet birimlerinin konut dışında çözümlenmesini ve mahremiyeti sağlamak için mekânın nasıl şekillendirildiğini şu şekilde ifade etmiştir:

‘Tüm aile burada bahçede otururuz, kahvaltıyı burada yaparız. Güneşe göre yerimizi değiştiririz. İçeride de banyo var dışarıda da banyo ve tuvalet var. Dışardaki misafir tuvalet banyosu. Misafirin çıkış yeri de ayrı, misafir odası ayrı. Bayanların erkeklerin giriş yerleri ayrı. Genelde bütün evler böyle.’

Bahsedilen birimlerin yapı dışında çözümlenmesi, gündelik yaşam için avlu ve bahçe kullanımının önemi, mutfak kullanımı ile ilişkili pişirme elemanlarının açık alanda olması gibi tipoloji farklılıkları kültürel normlarla ilişkilidir. Dolayısıyla kültürel/toplumsal normların konutun mekânsal biçimlenişini etkilediği ve hane içinde mahrem alanların farklılaşmasına yol açtığı görülmektedir.

Kültürel özelliklerin ve mahremiyet yapısının, birim (konut) ölçeğindeki kullanım alışkanlıklarının ve mekânın şekillenmesindeki önemine benzer şekilde sokak (küme) ölçeğinde de etkileri bulunmaktadır. Alan çalışmasında aynı aileye/soya sahip bireylerin genellikle aynı konut alanı içerisinde veya aynı sokakta yaşadıkları saptanmıştır. Bu bulguyla ilgili olarak bir katılımcı şunu belirtmiştir:

‘Sokak boyunca bu evlerde oturanlar akraba değildir ama aynı ırktandır öyle söyleyeyim.’ (Görüşme 13.2).

Kapalı toplum yapısının kapalılık ölçütü alan, küme ve birim ölçeklerinde sırasıyla Özbek olmalarına, üyesi oldukları soya, geniş aile yapısına ve toplumsal cinsiyet rollerine göre farklılaşmaktadır. Alan ölçeğindeki bulgular, soyların (Görüşme 13.2’de kabile olarak tanımlanan geniş ailelerin) ve Özbek olmayanların mahallenin farklı bölgelerinde yaşamasına dayanmaktadır. Görüşme 13’te aktarılan bilgiler doğrultusunda, Özbek olmayanların genellikle 3-4 katlı apartmanlarda yaşadığına dair veriler, konut tipolojisinin farklılaşması üzerinden gözlemlenmiştir. Görüşme 13’te aktarılan bilgiler kapsamında Özbek olmayanların çoğunlukla 3-4 katlı apartmanda yaşadıkları ile ilişkili olarak konut tipolojisinin farklılaşması üzerinden gözlemlenmiştir. Konteyner alanında yapılan gözlemler ve görüşmeler de Özbeklerin alanın belirli bölgelerinde yoğunlaştığını göstermiştir. Suriyeli bir göçmenin bu bulguyla ilgili aktarımı şu şekildedir:

‘Bunlara (Özbeklere), zaten ayrı bir köy yapılmış, Ovakent. Biz buraya Arapçada Afgan köyü diyoruz. Ayrı bir köyde oturuyorlar kimseye karışmıyorlar, şehre inmiyorlar her ihtiyaçları burada. Hepsi konteyner kentte kapının oraya yakın yaşıyor.’ (Görüşme 2.4).

Görüşmeci, Özbeklerin bir arada yaşama eğilimi ve topluluğun kapalılık yapısının alan ölçeğinde geçici barınma alanında da devam ettirdiklerini belirtmektedir.

Ovakent Geçici Barınma Alanları

Çadırda yaşamaya devam eden nüfusun, konteynerlere yerleştirilmek için beklediği, konutlarının az veya orta hasarlı olması nedeniyle konteynerlere yerleştirilme önceliğinin bulunmadığı ya da konteynerlerde güvende hissetmedikleri için çadırda kalmayı tercih ettikleri saptanmıştır.

499 konteynerin bulunduğu konteyner alanında, hanehalkı sayısı fazla olan ailelere mümkün oldukça ikinci konteyner verilmiştir (Tablo 4). Görüşme yapılan kişiler arasında Özbek ailelerin hanehalkı büyüklüğünün daha fazla olduğu saptanmıştır.

Tablo 4. Geçici barınma alanın yaşayan katılımcıların demografik bilgileri ve konteyner sayısı

Görüşme kodu	Hanehalkı büyüklüğü	Uyruk	Konteyner sayısı
Görüşme 1.1	12	Özbek	2
Görüşme 2.1	2	Türk	1
Görüşme 2.2	2	Türk	1
Görüşme 2.3	2	Türk	1
Görüşme 2.4	3	Suriyeli	1
Görüşme 3.1	9	Özbek	2
Görüşme 4.1	5	Antakyalı	1
Görüşme 4.2	2	Antakyalı	1
Görüşme 5.1	4	Özbek	1
Görüşme 5.2	4	Özbek	1
Görüşme 6.1	7	Özbek	1
Görüşme 7.1	4	Özbek	1
Görüşme 8.1	1	Antakyalı	1

Alandaki AFAD konteynerleri 21 m² ve tek tiptir. Görüşmecilerin iletileri, birim kategorisinde (Tablo 5) ve alan kategorisinde (Tablo 6) farklı alt temalarda kodlanarak tematik içerik analizi yapılmıştır.

Tablo 5. Birim kategorisi tema ve alt temalarında ‘var’ tanımlamaları

Kategori: Birim	Alt tema	Görüşmeler	Frekans	%
Birim büyük-lüğü	Yeterli	2.1, 2.3, 4.2, 5.1, 7.1,8.1	6	46
	Yetersiz	1.1, 2.2, 3.1, 4.1, 6.1	5	38
Mutfak	Koku sorunu	1.1, 2.1, 2.2,	3	23
	Küçük olma sorunu	1.1, 2.2, 4.1	3	23
Banyo, Tuvalet	Koku sorunu	2.1, 4.1,	2	16
	İçeri su akma sorunu	3.1, 4.1, 5.1	3	23
İklim	Isınma sorunu	2.1, 3.1, 5.1, 8.1	4	31
	Yağmura bağlı akma ve su baskını sorunları	1.1, 2.1, 3.1, 4.1, 4.2, 5.1, 7.1, 8.1	8	62

Bulgular, birimde (konteynerde) yaşayan kişi sayısı 4’ün altında olan görüşmecilerin birim büyüklüğünü yeterli bulduğunu, 4 ve üzerinde kişi yaşayanlar için ise yetersiz olduğunu göstermektedir. 3’ü Özbek, 1’i Türk, 1’i Antakyalı görüşmeci birimin kendileri için yetersiz olduğunu belirtmiştir. Bu durum, Özbek ve Antakyalı ailelerin hanehalkı sayısının 5’in üzerinde olması ile ilişkilidir. Bunların yanı sıra görüşmeciler, mutfak ile ilgili olarak koku ve küçük olmasına ilişkin sorun yaşadıklarını belirtmiştir. Banyo ve tuvalet için ise koku ve oturma alanına su sızıntısı olmasına ilişkin sorunlarını belirtmişlerdir. İklim ile ilgili olarak katılımcıların, kış geldiğinde ısınma sorunu yaşayacakları kaygısı ve yağış olduğunda konteynere su sızacağı, sel baskını yaşanacağı kaygısı olduğu saptanmıştır. Özbek katılımcıların %67’si sel ve yağışa bağlı kaygılara sahiptir. Katılımcılar, kaygı nedenlerini mahalledeki yaşam süresince edindikleri deneyimlerle ilişkilendirmiştir.

Çocuk sahibi katılımcıların (örneklemenin %63’ü), çocuklarının nerede eğitim alacakları ve kayıt koşulları hakkında bilgi sahibi olmadıkları ve bu nedenle kaygılı oldukları tespit edilmiştir. Barınma alanında ilköğretim alanı olduğu ancak kreş, anaokulu, lise gibi farklı yaş gruplarına yönelik eğitim alanlarının bulunmadığı saptanmıştır. Katılımcıların Türkiye Eğitim Gönüllüleri Vakfı (TEGV) konteynerini de eğitim alanı olarak nitelendirdikleri bu alt temadaki diğer bir bulgudur. Barınma alanında, sağlık alanı olduğu ancak alanda sürekli bir personelin bulunmaması nedeniyle barınanların çoğu zaman çadır barınma alanındaki sağlık alanında hizmet aldığı anlaşılmıştır. Sağlık alt temasındaki bulgulardan biri de ortak çamaşırhane kullanımı nedeniyle bulaşıcı hastalıkların yayıldığı kaygısıdır. Market temasındaki bulgular; barınanların tüm ihtiyaçlarını alandaki sosyal marketten karşılayamadıkları, bu ihtiyaçları alana yakın olan marketlerde karşıladıklarına yöneliktir.

Bu noktada Özbek katılımcıların, yoğun olarak tükettikleri ürünleri mahalledeki marketten temin etmeye devam ettiği saptanmıştır. Diğer katılımcıların da sosyal marketten sağlayamadıkları ihtiyaçlarını mahalleden veya Antakya'dan karşıladıkları tespit edilmiştir.

Tablo 6. Alan kategorisi tema ve alt temalarında 'var' tanımlamaları

Kategori: Alan	Alt tema	Görüşmeler	Frekans	%
Eğitim	Belirsizlik sorunu	2.1, 2.4, 3.1, 4.1, 6.1	5	38
	Eğitim alanı	2.1, 7.1	2	16
	Eğitim alanı olmaması sorunu	5.1, 6.1	2	16
Sağlık	Konteyner sağlık alanı	2.1, 8.1	2	16
	Çadır sağlık alanı	2.4, 3.1, 5.1, 6.1	4	31
	Süreklilik olmaması	2.1, 2.4, 3.1, 5.1, 8.1	5	38
	Ortak çamaşırhane-den kaynaklanan sorunlar	2.2, 2.3	2	16
Market	Sosyal marketten ihtiyaçlarını karşılayamama	2.3, 2.4, 4.1, 5.1	4	31
	Market ve manav olmaması sorunu	2.2, 2.3, 2.4	3	23
	Mahalledeki marketleri kullanma eğilimi	1.1, 2.4, 3.1, 5.1, 6.1	5	38
Sosyal Alanlar	Sosyalleşme alanlarının/imkanlarının olmaması	2.1, 2.2, 2.3, 2.4, 3.1, 4.1, 5.1, 6.1, 7.1, 8.1	10	77
	Kültürel etkinlik olmaması	4.1, 5.1, 6.1, 7.1	4	31
Ulaşım	Ana yolun uzak olması	1.1, 2.1, 2.3, 2.4, 3.1, 5.1, 5.2, 6.1	8	62
	Toplu taşıma olmaması sorunu	1.1, 2.1, 2.3, 2.4, 3.1, 5.1, 5.2, 6.1	8	62
	Yaya ulaşımının zorunlu hale gelmesi	1.1, 3.1, 5.1, 6.1	4	31

Katılımcıların %77'si sosyal alanların olmamasına ve %62'si ulaşım sıkıntısına dikkat çekmiştir. Ulaşım alt temasında, kent ve geçici barınma alanları arasında toplu taşıma olmaması, barınma alanlarından anayola ulaşmak için 2 km yürümek zorunda kaldıkları, özel taşıtı olmayanların ulaşım imkanlarının kısıtlı olduğu iletilmiştir.

Mekânsal İhtiyaçların Sosyo-Demografik ve Kültürel Yapı ile İlişkisi

Birim büyüklüğünün yetersiz olduğunu belirten görüşmecilerin %50'si Özbek ve hanehalkı büyüklüğü 5 kişinin üzerindedir. Geniş aile yapısının korunduğu bu haneler için konteyner büyüklüklerinin yetersiz kalmasına ve birim bölümlendirmesinin (oda) olmamasının ise hane içi mahremiyeti sağlayamamalarına neden olduğu saptanmıştır. Bu durum, tüm depremzedelerin karşılaştığı ortak bir sorundur. Hanehalkı büyüklüğü arttıkça veya geniş ailenin birlikte yaşama durumu, birim büyüklüğünün yetersiz kalması ve birim bölümlendirmesi olmaması gündelik rutinelere dönülme sürecini olumsuz etkileyen temel sorundur. Geleneksel Özbek konutlarında hane içi mahrem alan ayrışması, geniş aile yapısının yaygın olması ve ortalama hanehalkı büyüklüğünün 5 kişinin üzeri olması birim özelliklerinin topluluğun ihtiyaçlarını karşılayamamasının temel nedenleridir.

Koku problemine ilişkin alt temalarda sorun tanımlayan Özbek bir görüşmeci 'yemek ve tuvalet kokusu konteynerden çıkmıyor, bu konuda yaşamak çok zor' şeklinde rahatsızlığını iletmiştir. Görevli görüşmelerine katılan ve alanda yaşayan diğer bir Özbek görüşmeci (Görüşme 13.3); 'Koku çıkmıyor burada yemek yapıyorsunuz, koku çıkmıyor.' şeklinde aynı rahatsızlığı belirtmiştir. Genel bir sorun olarak görünse de Özbeklerin bu konuda rahatsızlık hissetme durumu, deprem öncesi yaşadıkları konutlarda ocak ve tuvaletin konut dışında çözülmesi ile ilişkilendirilebilir.

Mahallede konut ve sokağı ayıran bahçe duvarları mahremiyeti sağlayan önemli mekânsal araçlardan biridir. Alanda yaşam koşullarına uymayan durumlara ilişkin bir görüşmecinin iletileri şu şekildedir:

'Bizim kapı açıldığı anda karşıdan görünmememiz lazım. Burada banyo, tuvalet bile direkt kapıya bakıyor. Bakmaması lazım.' (Görüşme 13.2)

Bu duruma ilişkin başka bir görüşmeci (Görüşme 2.4), Özbeklerin konteyner kentte kapıya yakın bölgede bir arada yaşadıklarına dikkat çekmiştir. Görüşmecilerin ifade ettiklerine göre, topluluğun konteyner barınma alanında da birim kümelerinde bir arada yaşama çabasında olduklarını göstermektedir. Dolayısıyla topluluğun mekânsal kullanım alışkanlıklarını, geçici barınma alanlarında da sürdürme eğiliminde olduklarını söylemek mümkündür. Bu kapsamda, Özbeklerin mahremiyet algısı ve kapalı toplum yapısının, mekân kullanım alışkanlıkları üzerinde önemli etkileri olduğu anlaşılmaktadır.

Özbek ailelerde hanedeki çocuk sayısının (4-5 çocuk) fazla olduğu, geniş aile yapısının yaygın olduğu saptanmıştır. Barınma alanlarında okul çağındaki çocuk sayısı fazladır. Farklı eğitim aşamalarına yönelik eğitim alanı ihtiyacı bulunmaktadır. Ancak geçici barınma alanında yalnız ilköğretim alanı bulunmaktadır. Buna ek olarak, eğitimin barınma alanında ya da mahallede mi yapılacağı, kayıt yeri ve zamanı gibi bilgiler çalışmanın gerçekleştirildiği tarihte belirsizdir. Bu durumun, çocuklarda ve çocuk sahibi ailelerde kaygıya neden olduğu belirtilmiştir. Topluluğun gündelik rutinlerinde önemli bir yeri olan eğitim, aynı zamanda bir sosyalleşme alanı da oluşturmaktadır. Eğitim ihtiyacının nerede, ne zaman ve nasıl karşılanacağını belirsizliği gündelik rutinlere dönülmesini ve iyileşme sürecini olumsuz etkilemektedir.

Barınma alanlarında sosyalleşme alanlarının kısıtlı olduğu bulgusu mekânsaldır. Ancak sosyalleşme alanlarının yapısı ve sosyalleşme ihtiyaçları kültüre göre farklılık göstermektedir. Özbek olmayan katılımcılar kahvehane, kurs, kamusal açık alan gibi sosyalleşme alanları ihtiyaçları olduklarını belirtmiştir. Ancak Özbekler, kadınların kendi aralarında toplanabileceği kapalı mekanlar ve üretime katılabilecekleri dikiş atölyelerine ihtiyaç duyduklarını iletmiştir. Deprem öncesinde Özbek evlerinde dikiş makineleri bulunduğu ve mahalledeki dikiş atölyelerinin sosyalleşme için önemli olduğu görüşmeciler tarafından iletilen bilgilerdir. Konteyner kentte erkekler için kurulan dikiş atölyesi (Şekil 3), gündelik rutinlere dönülmesi bakımından olumlu etkiler yaratmıştır.

Şekil 3. Ovakent Mahallesi Çadır Barınma Alanı: Dikiş Atölyesi (Kaynak: yazarlar)

Farklı görüşmeciler (Görüşme 3.1, 13.2), konteyner geçici barınma alanında da dikiş makineleri ve atölyeler olmasının hem ihtiyaçlarını karşılamak hem de gelir sağlamak için iyi olacağını belirtmiştir. Atölyelerin,

deprem öncesinde kamusal alan kullanım imkanları zaten kısıtlı olan Özbek kadınlar için, deprem sonrası konteynerlerde daha da sınırlanan yaşam alanlarını genişletmek, ekonomik hayata katılımlarını artırmak ve diğer kadınlarla sosyalleşmelerini sağlamak açısından önemli mekanlar olduğu sonucuna varılmıştır.

Ulaşım temasında saptanan sorunlar, mahallenin konumu ve sakinlerin araç sahipliği durumu ile değerlendirildiğinde deprem sonrası toplu taşımının aksaması nedeniyle Özbek topluluğun erişim olanaklarını deprem öncesi durumdan daha kısıtlı hale getirmiştir. Bu durumun, göçmen topluluğun mekânsal olarak sınırlanması nedeniyle kentle etkileşiminin azalmasına ve barınma alanında karşılanamayan ihtiyaçların Antakya'dan temin edilmesini zorlaştırarak çeşitli sorunlara yol açabileceği öngörülmektedir.

Tartışma ve Sonuç

AFAD konteynerlerinde yaşayan Ovakent sakinlerinin kendilerine özgü sosyo-demografik özellikleri (hanehalkı sayısı, aile yapısı vb.) ve kültürel farklılıkları (mahremiyet konusundaki hassasiyetleri vb.) bulunmaktadır. Topluluğun sahip oldukları bu farklılıklar, farklı mekânsal ihtiyaçların temel nedenidir. Dolayısıyla yaşamakta oldukları geçici barınma alanlarında diğer alanlardan farklı çözümlemelere ihtiyaç duyulmaktadır.

Afetzedelerin stres düzeyi kalıcı konuta sahip olmadıkları süre boyunca artar. Bu nedenle, kalıcı konutlara geçişin en hızlı şekilde geçilmesi hedeflenmelidir (FEMA, 2020, s.10). Ancak, afetin boyutu ve yıkıcılığı nedeniyle söz konusu süreci kısaltmanın mümkün olmadığı 6 Şubat Depremleri gibi bölgesel afetlerde, geçici barınma alanlarındaki yaşam süresinin görece daha uzun olması beklenmektedir. Bu öngörü, geçici barınma alanlarında kullanıcı ihtiyaçlarının iyileşme döneminde periyodik olarak tespit edilmesini ve gerekli ihtiyaçların karşılanması için iyileştirmelerin sürekli bir şekilde yapılması zorunluluğunu ortaya çıkarmaktadır.

Bulgular doğrultusunda yapılabilecek öneriler 5 temel grupta özetlenebilir: (1) Geçici barınma alanları ve birimleri, sosyo-demografik ve kültürel özellikler göz önünde bulundurularak geliştirilmelidir. (2) Kapalı toplum yapısına sahip göçmen gruplarında, içerideki sosyal rollerin güçlendirilmesi ve dezavantajlı grupların gözetilmesi amacıyla toplumsal

uyum ve eğitim programları uygulanmalıdır. (3) Geçici barınma alanlarının yer seçiminde ve hizmet sunumunda kamu kaynaklarının etkin ve akılcı kullanımının sağlanması için bireysel ve hanehalkı farklılıklarını kapsayıcı yaklaşımlar benimsenmelidir. (4) Farklı sosyo-demografik ve kültürel özelliklere sahip bireyler için geliştirilecek mekânsal çözümlerin katılımcılık yoluyla oluşturulması önemlidir. (5) Son olarak, deprem öncesinde Ovakent mahallesinde deprem sonrasında Ovakent geçici barınma alanlarında yaşayan Özbek topluluğun özellikle sosyo-kültürel özellikleri nedeniyle geçici barınma alanlarında ve birimlerinde yaşadıkları mekânsal, sosyal, ekonomik ve kültürel zorlukları aşmak için stratejik öneriler geliştirilmesi ve kalıcı konut alanlarının planlanmasında bu stratejilerin göz önünde bulundurulması gerekmektedir.

‘Evlerimiz hep müstakil. Biz apartmanda da oturamayız.’ (Görüşme 13.2).

Görüşmeci yukarıdaki ifadesiyle, kültürel özelliklerin ve mekânsal kullanım alışkanlıklarının önemine dikkat çekmektedir. Sonuç olarak, tip projeler ve yetersiz planlama uygulamaları ile inşa edilen geçici barınma alanları, insanların ihtiyaçlarını karşılamamakta ve onları gündelik rutinlerini sürdürmeyecek koşullarda yaşamaya mecbur kılmaktadır. Afet durumunda en kısa sürede barınma sorunu çözümlenmelidir. Ancak barınak sağlanması, kaybedilen fiziksel yoksunluğun giderilmesi olarak düşünülmemelidir. Afetzedelerin fiziki mekanla birlikte kimlik ve mahremiyet kaybı yaşadıkları dikkate alınmalıdır. Bu nedenle, afet sonrası barınak sağlamak kadar bireylerin ve toplulukların ihtiyaçları, barınma alanlarının tasarım kriterleri belirlenirken göz önünde bulundurulmalıdır. Bu noktada, kapsamlı bir planlama yaklaşımı ile geçmiş deneyimlerden öğrenerek, etkilenen nüfusun demografik, sosyal, ekonomik ve kültürel ihtiyaçları göz önünde bulundurulmalı hem acil yardım sağlanmalı hem de orta ve uzun vadeli iyileştirme programları uygulanarak deprem sonrası iyileşme süreçleri desteklenmelidir. İyileştirme programlarıyla dezavantajlı grupların toplumsal yaşama uyum sağlamasını desteklemektedir ve toplumsal dayanıklılığın artırılması sağlanmalıdır. Kalıcı konut alanlarının planlanmasında yerel özelliklerin ve etkilenen topluluğun ihtiyaçlarının göz önünde bulundurulması kapsamlı ve katılımcı bir planlama yaklaşımının benimsenmesi gerekmektedir. Bu gereklilik, geçici barınma alanlarında saptanan kullanıcı memnuniyetsizliği ve gündelik rutinlere yeniden dönülmesini engelleyen koşulların tekrarlamaması için öncelikli öneme sahiptir.

Extended Abstract

Effects of sociodemographic and cultural structure in temporary shelter areas: Hatay, Ovakent Neighborhood

*

Fahriye Yavaşoğlu⁹

Kadriye Burcu Yavuz¹⁰

Mine Özdemir¹¹

Esin Duygu Döner¹²

The earthquakes that struck Kahramanmaraş on February 6, 2023, and Hatay on February 20, 2023, directly affected eleven provinces in Southeastern Türkiye and a population of 14 million. The 2023 earthquakes caused not only physical destruction but also deepened a housing crisis and intensified spatial inequalities, laying the groundwork for broader processes of social transformation. In the immediate aftermath, the housing problem was addressed through tents, followed in the subsequent months by the deployment of containers and prefabricated homes. These temporary shelters quickly evolved into living environments where earthquake survivors carried out their daily lives. During this period, the urgency of addressing shelter needs, combined with limited public resources and time constraints, led to the construction of temporary housing units and settlements in the acute phase based on standardized, one-size-fits-all models. However, the region's topography and climatic conditions, along with variations in the demographic and cultural characteristics of the affected population, revealed the inadequacy of such uniform

⁹ Res. Asst. Dr., Gazi University, Disaster Management and Earthquake Engineering Application and Research Center, Ankara, Türkiye, ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0771-237X> E-mail: fahriyeyavasoglu@gazi.edu.tr

¹⁰ Asst. Prof., Gazi University, Faculty of Architecture, Department of City and Regional Planning, Ankara, Türkiye, ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5309-4520> E-mail: kburcuyavuz@gazi.edu.tr

¹¹ Res. Asst. Gazi University, Faculty of Architecture, Department of City and Regional Planning, Ankara, Türkiye, ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0555-8815> E-mail: mineozdemir@gazi.edu.tr

¹² Res. Asst. Gazi University, Faculty of Architecture, Department of City and Regional Planning, Ankara, Türkiye, ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7369-9033> E-mail: esinduygudoner@gazi.edu.tr

designs in meeting actual needs. Moreover, the vast size of the affected area and population delayed the transition to permanent housing, thereby extending the duration of residence in temporary accommodations. As a result, the medium-term housing needs of survivors were met by prolonged use of emergency shelters, which had adverse effects on the recovery process.

In this context, this study examines the unique spatial needs shaped by the socio-demographic and cultural characteristics of disaster survivors, particularly members of the Uzbek-origin community, residing in the Ovakent Temporary Housing Area in Antakya following the earthquakes. The primary aim of the study is to explore how the construction of temporary housing areas based on standard, singular approaches impacts users' everyday routines, social relations, and identities, and to offer recommendations for more inclusive planning principles.

To achieve this, the study adopts qualitative research methods. The fieldwork is based on semi-structured in-depth interviews and structured/unstructured observations. The observations focused on analyzing the physical environment and user behaviors within the study area. Drawing on Lefebvre's concept of rhythm analysis, the study also examined the rhythms of daily life within the space-time dynamics of the temporary housing area. Interview themes included shelter experiences, spatial needs, daily routines, and access to services. Thematic content analysis was conducted using NVivo 14 software, enabling a comparative examination of the spatial requirements of participants from different ethnic backgrounds. Consequently, an inclusive sampling strategy was designed to accommodate this diversity. Participants' identity and belonging were assessed based on self-identification.

Accordingly, the spatial focus of the study is the Ovakent Temporary Housing Area. The earthquake survivors residing in Ovakent represent a heterogeneous group, characterized by varying family structures, sensitivities to privacy, and differing levels of familiarity with communal living. Among them, Uzbek-origin individuals who had lived in Ovakent prior to the earthquake demonstrated through lived experience that spatial design must align not only with physical needs but also with social and cultural dynamics. The needs articulated in interviews centered on a lack of privacy, inadequately sized housing units for extended families, the absence of communal areas to sustain social interactions, and insufficient spaces for children's education and socialization.

While it is crucial that post-disaster temporary housing solutions be implemented rapidly (FEMA, 2020), such urgency often sidelines the spatial and

psychosocial needs of users. As seen in the case of Ovakent, delays in transitioning to permanent housing prolong the temporary housing period, exacerbating spatial mismatches and increasing associated stress levels. This contributes to the emergence of a new regime of temporariness, in which the recovery phase itself becomes entangled with crisis. Therefore, temporary housing areas must be reimagined not merely as "waiting" spaces but as active sites of recovery. In this regard, the study's findings suggest that temporary housing areas should be understood as multi-layered spaces where processes of recovery, solidarity, and identity reconstruction unfold. Neglecting survivors' fundamental needs for identity, privacy, and social belonging results not only in the unsustainability of daily routines but also in the reproduction of trauma through space.

Based on these findings, the study proposes five key planning principles that should be considered in the design of temporary housing areas. First, spatial solutions must be developed based on users' socio-demographic and cultural characteristics. Small-scale housing units are insufficient for communities with extended family structures, and failure to provide for privacy disproportionately disadvantages vulnerable groups, especially women and children. Flexible and modular designs tailored to diverse user groups should replace uniform models. Second, for groups with traditional and closed social structures, internal solidarity should be reinforced through targeted education and support programs to facilitate social cohesion. In this regard, education and psychosocial support initiatives are of critical importance. Third, inclusive approaches that recognize differences at both individual and household levels should guide site selection for temporary housing to ensure efficient and equitable use of public resources. Fourth, participatory processes must be implemented in determining spatial solutions, and phased improvement programs should be carried out in temporary settlements. Learning from the experiences of disaster survivors not only enhances user satisfaction but also strengthens the space's role in the recovery process. Fifth and finally, the spatial mismatches experienced during the temporary housing phase must be considered in the design of permanent housing areas to ensure continuity in the recovery process. If survivors' spatial habits and cultural representations are overlooked during normalization, permanent housing areas risk becoming new sites of mismatch.

In conclusion, this study underscores the importance of understanding the right to housing not only as the fulfillment of physical needs but also as the preservation of cultural continuity, identity, and social integration. From this perspective, temporary housing areas should not be seen solely as spaces for

crisis intervention, but rather as the first stage of reconstruction and social recovery. In large-scale disasters where long-term temporality becomes the norm, the quality of temporary living environments directly influences the recovery trajectory. Therefore, post-disaster housing solutions must aim to provide both short-term protection and long-term social resilience. In line with these goals, planning approaches should recognize local needs, embrace socio-cultural diversity, and develop inclusive spatial strategies. Accordingly, this study is not merely a field investigation; it also offers theoretical and practical contributions to spatial justice, social integration, and recovery processes in the aftermath of disasters.

Kaynakça/References

- AFAD (Afet Acil Durum Yönetimi Başkanlığı) (2015). Geçici Barınma Merkezlerinin Kurulması, Yönetimi ve İşletilmesi Hakkında Yönerge. 10 Şubat 2025 tarihinde, <https://www.aile.gov.tr/uploads/athgm/uploads/pages/goc-afet-ve-acil-durumlarda-psikososyal-destek/gecici-barinma-merkezleri-nin-kurulmasi-yonetimi-ve-isletilmesi-hakkinda-yonerge.pdf> adresinden erişildi.
- AFAD (Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı) (2023). 06 Şubat 2023 Pazarcık-Elbistan (Kahramanmaraş) Mw: 7.7 – Mw: 7.6 Depremleri Raporu. 6 Mayıs 2025 tarihinde, https://deprem.afad.gov.tr/assets/pdf/Kahramanmara%C5%9F%20Depremi%20%20Raporu_02.06.2023.pdf adresinden erişildi.
- Altundağ Ünal M., Canlı M. (2019). Sulak Alanların Yok Edilmesinin Etkileri ve Amik Gölü Örneği. *Doğanın Sesi* (4), 49-66.
- Bashawri A., Garrity S., Moodley K. (2014). An overview of the design of disaster relief shelters. *Procedia Economics and Finance*, 18, 924-931.
- Coşkun M., Çetin B. (2022). Özbek Asıllı Afgan Göçmen Kadınlarda Toplumsal Cinsiyet Roller ve Mekân Kullanımı: Ovakent Örneği. *Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 19(49), 386-410.
- Çetin B., Gün İ. (2015). Türkiye'ye göçen Özbeklerde iktisadi kültür ve adaptasyon süreci. (İçinde: Coğrafyaya Adanmış Bir Ömür Prof. Dr. Hayati Doğanay, Editör: S. Zaman, O. Coşkun, Ankara, Atatürk Üniversitesi Yayınları 1056) 535-565.
- Dikmen F., Topaloğlu Y., Atalay İ., Bosnali, S. (2019). Hatay/Ovakent Afganistan Göçerlerinin Kültürel Evrilmesi Üzerine. *Kafkas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 23(Bahar), 47-72.
- FEMA (Federal Emergency Management Agency) (2009). 2009 Disaster Housing Plan. 10 Şubat 2025 tarihinde, <https://www.fema.gov/pdf/emergency/disasterhousing/FEMA2009HousingPlan.pdf> adresinden erişildi.

- FEMA (Federal Emergency Management Agency) (2020). Planning Considerations: Disaster Housing. 10 Şubat 2025 tarihinde, <https://www.fema.gov/sites/default/files/2020-07/planning-considerations-disaster-housing.pdf> adresinden erişildi.
- Göçmez E. (2008). Afganistan'dan Gelen Göçmen Özbeklerin Sosyo-Kültürel ve Dini Hayatları Üzerine Sosyolojik Bir Araştırma (Hatay İli Ovakent Beldesi Örneği). (Yüksek lisans tezi) Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya (Tez no: 234571).
- Haines, D. (2024). Recovering the status quo: tipping points and earthquake aftermaths in colonial India. *Disasters*, 48(1), e12602.
- Hirino, M., Nurdin M. R. (2024). Local knowledge as the basis of disaster management and humanitarian assistance. *Disasters*.
- IFRC, RCS (International Federation of Red Cross and Red Crescent Societies) (2013). Post-disaster shelter- Ten designs. 10 Şubat 2025 tarihinde, <https://www.shelterprojects.org/tshelter-8designs/10designs2013/2013-10-28-Post-disaster-shelter-ten-designs-IFRC-lores.pdf> adresinden erişildi.
- IOM (International Organization for Migration) (2012). Transitional shelter guidelines. 10 Şubat 2025 tarihinde, https://www.iom.int/sites/g/files/tmzbd1486/files/our_work/Shelter/documents/Transitional%20Shelter%20Guidelines%20-%202012.pdf adresinden erişildi.
- IRP (United Nations Office for Disaster Risk Reduction International Recovery Platform) (2010). Guidance Note on Recovery: Shelter. 10 Şubat 2025 tarihinde, https://www.undp.org/sites/g/files/zskgke326/files/migration/in/guidance_note_on_recovery_shelter.pdf adresinden erişildi.
- Korkmaz H., Gürbüz M. (2008). Amik Gölü'nün Kültürel Ekolojisi. *Marmara Coğrafya Dergisi* (17), 1-26.
- Margerum R. D. (2002). Collaborative Planning: Building Consensus and Building a Distinct Model for Practice. *Journal of Planning Education and Research*, 21(3), 237-253.
- Özge Ç. (2019). Afet ve acil durum sonrası sürdürülebilir geçici konut uygulamalarının incelenmesi (Yüksek Lisans Tezi) Maltepe Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Peacock W. G., Van Zandt S., Zhang Y., Highfield W. E. (2018). Inequities in Long-Term Housing Recovery After Disasters. *Journal of the American Planning Association*, 84(4), 343-355.
- Pezzica C., Cutini V., Bleil de Souza C. (2021). Mind the gap: State of the art on decision-making related to post-disaster housing assistance. *International Journal of Disaster Risk Reduction*, 53, 101975, 1-15.
- Quarantelli E. L. (1991). Patterns of sheltering and housing in American Disasters. 10 Şubat 2025 tarihinde, <https://udspace.udel.edu/items/0970f261-25c3-4d21-9fc8-9bf86d4532c1> adresinden erişildi.

- Rahmayati Y. (2016). Rethinking Post-Disaster Housing Reconstruction: A post-occupancy evaluation of the rural housing in Aceh, Indonesia. *International Journal of Disaster Risk Reduction*, 15, 114-126.
- Revees C. (2024). Plague and local response in North China, 1900-28. *Disasters*, 48, 1-15.
- Sphere Association (2018). The Sphere Handbook: Humanitarian charter and minimum standards humanitarian response. 10 Şubat 2025 tarihinde, <https://www.spherestandards.org/handbook/editions/> adresinden erişildi.
- TMMOB Şehir Plancıları Odası (2023). Geçici Barınma Alanları yer seçimi ve yerleşimi nasıl olmalıdır? 10 Şubat 2025 tarihinde, <https://www.spo.org.tr/de-tay.php?sube=0&tip=2&kod=12183> adresinden erişildi.
- TÜİK (Türkiye İstatistik Kurumu), (2023). Medas Veri Tabanı. 1 Kasım 2024 tarihinde, <https://data.tuik.gov.tr/Kategori/GetKategori?p=nufus-ve-demog-rafi-109&dil=1> adresinden erişildi.
- Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Geliştirme Müdürlüğü. (2023). 2023 Kahramanmaraş ve Hatay depremleri raporu. 6 Mayıs 2025 tarihinde, <https://www.sbb.gov.tr/2023-kahramanmaraş-ve-hatay-depremleri-raporu/> adresinden erişildi.
- UNHCR (United Nations High Commissioner for Refugees) (2007). Handbook for Emergencies: Refworld. 10 Şubat 2025 tarihinde, <https://www.refworld.org/policy/opguidance/unhcr/2007/en/110283> adresinden erişildi.
- Yavuz K. B., Yavaşoğlu F., Döner, E. D., Özdemir M., Tan S. (2024). 6 Şubat Kahramanmaraş ve 20 Şubat Hatay Depremleri Sonrası Geçici Barınma Alanlarına İlişkin Çözüm Önerileri: Antakya Örneği. TÜBİTAK 1002-B Proje Raporu. Proje No: 123K335, Ankara.

Fahriye Yavaşoğlu

Lisans eğitimini Selçuk Üniversitesi, Şehir ve Bölge Planlama Bölümünde almıştır. Yüksek lisans ve doktora araştırmalarını Gazi Üniversitesi Şehir ve Bölge Planlama Anabilim Dalında tamamlamıştır. Kadrosu, Fırat Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, Şehir ve Bölge Planlama Bölümünde bulunan araştırmacı, Gazi Üniversitesi, Afet Yönetimi ve Deprem Mühendisliği Uygulama ve Araştırma Merkezinde misafir araştırmacı olarak görev yapmaktadır. Akademik ilgi alanları ve çalışma konuları arasında coğrafi bilgi sistemleri, dirençli kentler, bölgesel gelişme, sosyal ağlar, girişimcilik, kooperatifçilik, afet sonrası yeniden yapılanma yer almaktadır.

She earned her bachelor's degree in the Department of City and Regional Planning from Selçuk University. She conducted her master's and doctoral research in the City and Regional Planning Department at Gazi University. Although she is officially affiliated with the Department of City and Regional Planning, Faculty of Architecture at Fırat University, she serves as a visiting researcher at the Disaster Management and

Earthquake Engineering Application and Research Center at Gazi University. Her academic interests and research include geographic information systems, resilient cities, regional development, social networks, entrepreneurship, cooperativism, and post-disaster reconstruction.

E-posta: fahriyeyavasoglu@gazi.edu.tr , fahriyeyavasoglu@gmail.com

Kadriye Burcu Yavuz

Lisans eğitimini Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Şehir ve Bölge Planlama Bölümünde almıştır. Yüksek lisans ve doktora araştırmalarını Gazi Üniversitesi Şehir ve Bölge Planlama Bölümünde tamamlayan araştırmacı, şu an yine aynı bölümde Öğretim Üyesi olarak çalışmaktadır. Akademik ilgi alanları ve çalışma konuları arasında dirençli kentler, kentsel sürdürülebilirlik, afet sonrası yeniden yapılanma ve mekânsal veri bilimi yer almaktadır.

She earned her bachelor's degree in the Department of City and Regional Planning from Middle East Technical University. She completed her master's and doctoral studies in the same field at Gazi University, where she currently serves as a faculty member in the Department of City and Regional Planning. Her academic and research interests and research include resilient cities, urban sustainability, post-disaster reconstruction, and spatial data science.

E-posta: kburcuyavuz@gazi.edu.tr

Mine Özdemir

Lisans eğitimini Gazi Üniversitesi, Şehir ve Bölge Planlama Bölümünde almıştır. Yüksek lisans araştırmasını İstanbul Teknik Üniversitesi Kentsel Tasarım programında tamamlamıştır. Doktora araştırmasına Gazi Üniversitesi Şehir ve Bölge Planlama Bölümünde devam eden araştırmacı, şu an yine aynı bölümde Araştırma Görevlisi olarak çalışmaktadır. Akademik ilgi alanları ve çalışma konuları arasında kentsel tasarım, mekânsal okunabilirlik, çevre psikolojisi, zaman-mekan ve gündelik hayat yer almaktadır.

She earned her bachelor's degree in the Department of City and Regional Planning from Gazi University. She completed her master's studies in Urban Design Program at Istanbul Technical University. She continues her doctoral studies where she currently serves as a faculty member in the Department of City and Regional Planning. Her academic and research interests include urban design, spatial legibility, environmental psychology and space-time and everyday life.

E-posta: mineozdemir@gazi.edu.tr

Esin Duygu Döner

Lisans eğitimini Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Şehir ve Bölge Planlama Bölümünde almıştır. Yüksek Lisansını Orta Doğu Teknik Üniversitesi Kentsel Tasarım Anabilim Dalında tamamlamıştır. Doktora araştırmaları yine Orta Doğu Teknik Üniversitesi Şehir ve Bölge Planlama Bölümünde devam etmekte olup, Gazi Üniversitesi Şehir ve Bölge Planlama Bölümünde Araştırma Görevlisi olarak çalışmaktadır. Akademik ilgi

alanları ve çalışma konuları arasında kentsel dönüşüm, iklim değişikliği, kentsel tasarım ve sürdürülebilirlik yer almaktadır.

She earned her bachelor's degree in the Department of City and Regional Planning from Middle East Technical University. She completed her master's studies in Urban Design Program at Middle East Technical University. She continues her doctoral studies in the Department of City and Regional Planning at Middle East Technical University. She currently serves as a faculty member in the Department of City and Regional Planning at Gazi University. Her academic and research interests include urban regeneration, climate change, urban design and sustainability.

E-posta: esinduygudoner@gazi.edu.tr

Teşekkür

Bu makale, 123K335 numaralı '6 Şubat Kahramanmaraş ve 20 Şubat Hatay Depremleri Sonrası Geçici Barınma Alanlarına İlişkin Çözüm Önerileri: Antakya Örneği' başlıklı TÜBİTAK (Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu) projesinin akademik çıktılarından biridir. Yazarlar, bu araştırmayı finanse ettiği için TÜBİTAK'a, saha araştırması sırasında barınma ihtiyaçlarını karşıladıkları ve geçici barınma alanlarında yapılan saha araştırmasına izin verdikleri için Hatay Valiliğine, alan çalışması süresince destekleri ve ilgileri için Vali Yardımcısı Miraç Topaloğlu ve ekibine, Ovakent geçici barınma alanındaki çalışmalara katılımları ve Ovakent mahallesi alan incelemesindeki katkıları için Kaymakam Mehmet Gülseven'e teşekkür ederler.

Etik Beyan/Ethical Statement: Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur / *It is declared that scientific and ethical principles have been followed while carrying out and writing this study and that all the sources used have been properly cited.*

Telif Hakkı ve Lisans/Copyright & License: Dergimizde yayımlanan çalışmaların telif hakları dergimizde olup, CC-BY-NC-ND lisansı ile açık erişim olarak yayımlanmaktadır./*The copyrights of the works published in our journal belong to the journal, and they are published as open access under the CC-BY-NC-ND license.*)

Değerlendirme/Reviewers Two external reviewers: İki Dış Hakem / *Çift Taraflı Körleme/Double-blind*
Yapay Zeka Beyanı/AI Disclosure: Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde yapay zeka tabanlı herhangi bir araç veya uygulama kullanılmamıştır. Çalışmanın tüm içeriği, yazar tarafından bilimsel araştırma yöntemleri ve akademik etik ilkelere uygun şekilde üretilmiştir. / *AI Disclosure No artificial intelligence-based tools or applications were used in the preparation of this study. All content of the study was produced by the authors in accordance with scientific research methods and academic ethical principles.*

Etik Bildirim/Complaints: bilgi@idealkentdergisi.com

Çıkar Çatışması/Conflicts of Interest: Çıkar çatışması beyan edilmemiştir/*There is no conflict of interest in this study.*

Çıkar Çatışması/Competing Interests: Yazar(lar), çıkar çatışması olmadığını beyan ederler / *The author(s) declare that they have no competing interests.*